

SUSANNA ALAKOSKI

WSOY

LONTOON
TYTTÖ

SUSANNA ALAKOSKI

LONTOON
TYTTÖ

Suomentanut Sirkka-Liisa Sjöblom

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Kiitämme Ruotsin kulttuurineuvosto Kulturrådetia teoksen saamasta käännöstuesta.
Kiitos myös Taiteen edistämiskeskukselle kirjan suomennostyön tukemisesta.

Ruotsinkielinen alkuteos
Londonflickan

© Susanna Alakoski 2021

First published by Natur & Kultur, Sweden

Published by arrangement with Nordin Agency AB, Stockholm

Suomennoksen © Sirkka-Liisa Sjöblom ja WSOY 2022

ISBN 978-951-0-45274-5

PAINETTU EU:SSA

Äiti oli viisi vuotta lapsenlukkana Lontoossa. Sillä reissulla hän osti takin ja tapasi Frank Sinatran ja Liz Taylorin. Enempää en tiedä.

**VARHEMPI
AIKA**

Hilda ja hänen lapsensa ja lastenlapsensa polveutuvat hartaan uskonnollisesta Sorolan suvusta 1500-luvulta. Hilda joutuu jättämään turvallisen talonpoikaiselämän, kun synnyttää rippipapilleen lapsen.

Hilda päätyy piiaiksi Rikkolan taloon. Se muistuttaa hänen vanhaa kotitaloaan, mutta on huomattavasti köyhempi. Rikkolassa hän tutustuu samanikäiseen Helliin. Raadettuaan ruuan ja yösijan eteen Hilda ja Helli menevät vuonna 1923 yhdessä kysymään töitä Vaasan Puuvillatehtaalta, kansan suussa Pumpulilta. Tehtaalla he saavat palkkaa, yhteisen hellahuoneen ja joskus myös vapaan sunnuntain.

Hildan ja Hellin elinaikana Suomi käy neljä sotaa: sisällissodan, talvisodan, jatkosodan ja Lapin sodan. Hilda ja Helli ovat erilaisia. Siinä missä Hilda uskoo Jumalaan, Helli puolestaan uskoo ammattiyhdistysliikkeeseen.

Ystävykset kinastelevat yhtenään, mutta siitä huolimatta ystävyys säilyy läpi elämän.

Pumpulilla Hilda tapaa komean monttöörin, Arvon. Hilda ja Arvo menevät naimisiin ja saavat kaksi lasta, Gretan ja Jonnin. Jonni menee töihin Pumpulille ja tapaa siellä Lillin. Nuoret saavat pojan ja jättävät hänet Suomeen, kun lähtevät tienaamaan rahaa Algot Johanssonin valmisvaatetehtaalle Ruotsin Boråsiin. Algots on ensimmäinen ruotsalaisyritys, jossa on otettu käyttöön liukuhihna.

Greta ei halua kulkea äitinsä jalanjäljissä, tehdä töitä Pumpulilla. Sotienjälkeisessä Suomessa ei sitä paitsi ole aviomies-ehdokkaita eikä asuntoja, ei tulevaisuudennäkymiä. Sen vuoksi Greta lähtee Aili-ystävänsä perässä Tukholmaan. Greta on kahdenkymmenenkahdeksan ikäinen ja haluaa oppia englantia, nähdä maailmaa ja laulaa kuin Ella Fitzgerald.

TUKHOLMA

E lokuunkuume. Saaret olivat oranssinvärisiä. Aurinkoa laiskotti, eikä se jaksanut kiivetä kuusenlatvojen ylle. Mäntyjen tummat varjonpuolet peilautuivat ulapasta. Greta puristi käsilaukkua. Siellä oli sanakirja. Siellä oli passi. Hän oli ottanut sen mukaan, vaikka Hilda oli käsi Raamatulla vannonut, että Pumpulin puskaradioon saattoi luottaa. Ruotsi oli nimittäin antanut tiedoituksen, vai tiedotusko se oli. Passintarkastukset Suomen ja Ruotsin välillä oli lopetettu. Helli oli vakuuttanut samaa. Ruotsi, Tanska, Suomi ja Norja olivat solmineet sopimuksen, ja nyt niiden kansalaiset saattoivat matkustaa vapaasti Pohjoismaasta toiseen. Joten kunhan Greta hankkiutuisi hyväksytylle rajanylityspaikalle ja käyttäytyisi kunnolla, kaikki menisi hyvin, Helli oli vitsaillut. Sitä paitsi puhuttiin EEC:stä, vapaakauppasopimuksesta, joka mahdollistaisi tullittoman kaupankäynnin, joten Greta voisi tulevaisuudessa ryhtyä ihan miksi tahtoi, vaikka kaupparamatkustajaksi.

Autolautan perässä meri kuohui valkoisena. Se toi Gretan mieleen puuvillanöyhden Pumpulin varastossa. Vesi väikehti patinoituneen kuparin lailla vihreää. Se toi mieleen värjäämön lattian. Mutta Tukholman saaristomeri ei totisesti ollut mitään saksansuopaa. Greta veti syvään henkeä. Ja ilma sitten, hän ajatteli, se on puhdasta kuin Hietalahden Villan vastapestytkkukat.

Lautan savupiipun ympärillä parveili merilokkeja. Ohitettiin kesähuiloita ja satulinnoja. Yksikään talo ei ollut pommitusten jäljiltä raunioina. Ei yksikään! Vaxholmin linnoituksen

kohdalla vastaan lensi parvi kirkuvia, nälkäisiä kalalokkeja. Ne liitelivät pysähtymättä ohi. Ehkä ne olivat sittenkin kylläisiä. Ehkä ne olivat suomalaisia lokkeja. Ehkä ne olivat matkalla Suomeen, Greta tuumasi ja antoi katseensa pyyhkiä rannikkoa.

Voi hyvä ihme sentään.

Ei myöskään pommitettuja ulkorakennuksia.

Ei juoksuhautoja.

Ei missään raunioita.

Kannelle ilmestyi yhä lisää ihmisiä. Väsyneitä punasilmäisiä lapsia ja vanhempia, aamuvirkkuja turisteja. Greta veti matkalaukun viereensä ja teki tilaa muutamalle kohmeloiselle herralle. Tunnusteli käsilaukusta maihinnousukorttia. Siellä oli myös lappu, jossa oli Ailin osoite. Åsögatan, Greta sanoi hitaasti itsekseen. Oosöö. Greta osasi sen verran ruotsia, että pärjäisi kyllä. Matkustajien väliin tunkeutui merimiehiä. Waldemarsudde, joku kuului sanovan. Waldemarsudde. Greta ei koskaan unohtaisi sanaa Waldemarsudde, ensimmäistä riikinruotsin sanaa jonka oppi Tukholmassa.

Kaupunki oli kietoutunut aamun usvaverhoihin. Suoraan edessä pisti sumusta esiin korkea kirkontorni. Satamassa oli Svea-varustamon valkoisia laivoja vierä vieressä. Greta sävähti, kun autolautan mylvintä kaikui meren yllä ja sekoittui mustaan savuun. Perillä, nyt hän oli perillä ja tapaisi Ailin Katarinahissin luona. Raitiovaunu, ajatella, hän saisi ensimmäistä kertaa elämässään matkustaa raitiovaunulla.

Tervetuloa, Aili sanoi ja auttoi Gretaa matkalaukun kantamisessa. Mitenkä matka sujui? Herranjesta, tuntuu kuin olisi kokonaisen päivän ollut keinuvassa tivolissa. Ragne, se on hieno laiva se, Aili virkkoi. Kyllä vaan, Greta vastasi, mutta arvaa mitä. Vaasassa laivaan nousi viisi-toista suomea puhuvaa metsätyömiestä, he olivat matkalla töihin Etelä-Ruotsin metsiin. He kaikki panivat pitkäkseen salongin lattialle reppuineen, kirveineen ja sahoineen. Sen jälkeen paatti totisesti tuntui enemmän puuvillarahtilaivalta kuin uudenaikaiselta matkustajalautalta. Ragne tilattiin ennen sotaa Tukholman ja Lyypekin väliseen liikenteeseen, Aili kertoi, sen takia se on sisältä niin fini. Metsätyömiehet oksentelivat ja voivottelivat, Greta jatkoi. Minäkin istuin enimmäkseen paikallani, osaksi kyllä äidin kehotusten takia. Tiedäthän miltä hän kuulostaa. Greta matki Hildan ääntä: Pidä rahakukkaroa silmällä. Muista istua käsilaukun päällä. Lupaa, ettet puhu kenenkään kanssa.

”Etkö oikiasti puhunut kenenkään kanssa?”

”Tietysti puhuin kaikkien mettätyömiesten kanssa. Ja pussasinkin heitä.”

”Meirän pitää muuten käväystä Leilan tykönä.”

”Kuka on Leila?”

”Työkaveri.”

”Eikö me ajetakaan raitiovaunulla?”

”Ei, matka ei ole pitkä.”

”Minkä tähden me mennähän Leilan luokse?”

”Mennähän vähän auttamaan.”

Sumu hälveni. Greta töllisteli suu auki. Ei särkyneitä näyteikkunoita. Ei luhistuneita liikepalatseja. Ei ränsistyneitä taloja, rikkinäisiä ovilaseja eikä seinissä hilseileviä nuolia osoittamassa pommisuojaan. Greta katseli ympärilleen. Vaa-leanpunaisia, kirkaanpunaisia, vihreitä ja keltaisia taloja. Torneja, sakaroita. Hän kirjoittaisi pikimmiten kotiin matkastaan. Ensimmäisen pitäisi kumminkin tehdä muutama viikko töitä, niin että voisi lähettää samalla vähän rahaa.

Huoneessa haisi sairaudelta. Sängyssä makasi nainen. Greta ymmärsi heti hänen olevan hyvin sairas, sillä hän ei avannut silmiään eikä tervehtinyt. Greta meni ikkunan luo. Kun hän avasi sen, auringon heijastukset tanssivat seinien yli Leilan harmaankalpeille kasvoille. Tule auttamaan, Aili pyysi. Greta katsoi ympärilleen, ai missä asiassa?

”Pestähän hänet.”

”Mikä häntä vaivaa?”

Aili kohautti olkapäitään. Se tavallinen tarina, hän puhahti. Leila meni Maxim-teatteriin. Leila tapasi komean miehen. Komea mies lupasi pujottaa sormuksen Leilan sormeen, mutta tekikin sen sijaan tempunsa ja katosi sitten kuin tuhka tuuleen. Ja nyt meidän, Leilan maanmiesten ja ystävien, täytyy auttaa häntä. Herra paratkoon, maanmiesten ja ystävien, Greta ajatteli, vastahan minä tulin tänne aamulaivalla ja uuden elämäni piti alkaa. Totta kai, hän lupasi.

Leila oli saanut puhelinnumeron ja mennyt erääseen osoitteeseen. Mies, joka oli avannut oven, ei näyttänyt lääkäriltä vaan pikemminkin juoksupojalta tai postiljoonilta, Leila oli kertonut. Siitä huolimatta Leila oli seurannut miestä keittiöön. Siitä huolimatta hän oli asettunut makaamaan ruokapöydälle. Juoksupoika oli painellut hänen vatsaansa kaksi sormeaa työnnettynä hänen sisäänsä. Kyllä Leila raskaana oli, mies oli sano-

nut. Toimenpide maksaisi kahden kuukauden palkan. Leilan rahat eivät olleet riittäneet, joten hän oli ottanut joitakin pille-reitä ja makasi nyt täällä kuumeessa ja hikoillen. Ja hänet piti pestä. Poltot jatkuvat jo kuudetta päivää, Aili kertoi samalla kun asetti kääreen Leilan otsalle, mutta verta ei ole vielä tullut juuri lainkaan.

”Eikö hänet pitäisi vierä sairaalahan?”

”Hän ei halua.”

”Ei kai hän voi tuollaasessa kunnossa siitä itte päättää?”

”Greta, se ei käy päinsä.”

Greta kohotti Leilan kuumeesta hehkuvaa päätä ja tarjosi Leilalle vettä. Yhdessä hän ja Aili sitten nostivat Leilaa, oikoivat lakanat ja pesivät Leilan ylä- ja alapään. Aili jupisi kuin vanha parantajaekko. Aina sama juttu. Ongelmaan olisi ratkaisu, mutta lupaa ei vain heltiä. Ja siksi tytöt matkustavat lainarahalla Puolaan tai menevät putkimiesten tai ties kenenkä luo. Laillista tietä on turha yrittää, Aili tuhahti. Miksi, Greta uteli. Aili hymähti. Täytyy olla selvitys, ja siihen vaaditaan käynti sekä erikoislääkärin että psykologin vastaanotolla. Vaaditaan monen päivän tarkkailujakso psykiatrisella osastolla. Ja Leilan pitäisi itse varata ajat kaikkiin näihin paikkoihin ja tutkimuksiin. Ja sitten synnättäisiin suurennuslasilla Leilan koko elämä, mitä sairauksia suvussa esiintyy ja millainen Leilan lapsuus oli. Ne haluavat tietää aivan kaiken. Myös sen, millainen tytön taloudellinen tilanne on, millaista työtä hän tekee ja miten kauan hän on ollut nykyisessä työpaikassaan. Ne haluavat tietää, onko työ raskasta vai kevyttä, ja niille pitää toimittaa mahdollisen puolison tai huoltajan suostumus, tai rakkaitten sukulaisten tai muiden läheisten. Selvityksen perusteella Lääkintöhallituksen herrat sitten päättävät, myönnetäänkö abortti vai ei. Leila tässä ei ole sairas eikä heikko, eikä häntä ole raiskattu. Mutta hän on suomalainen eikä voi saada lupaa, koska

hänellä ei ole poikaystävää, sukulaisia eikä läheisiä Ruotsissa. Joskus tytöt sitä paitsi saman tien sterilisoidaan, kun heidät kerran on nukutettu.

”Nyt kyllä huijaat!”

”Olen kuullut muilta myyjättäriltä... Sellaasta tapahtuu, jos suvussa uskotahan olevan mielisairautta, tai jos tyttö on sosiaalihuollon elätettävä tai jos hän ei ole puhrasrotuunen.”

”Lupaathan, että vierähän Leila sairaalaan, jos hän ei tule parempaan kuntohon.”

”Minä lupaan.”

Huone oli kolmannessa kerroksessa. Kapea sänky. Pyöreä pöytä, pieni sohva, nojatuoli ja piironki. Jalakalampun varjostin oli raidallista kangasta, samoin kuin sohva. Siis onko sinulla oikeasti oma radiokin, Greta kysyi. Kyllä vaan, Aili vastasi. Ja ihastuttava kampauspöytä, kuten huomaat. Greta siveli pöytää kädellään, kohotti niskapeiliä. Helmiäispaljetteja, hän henkäisi. Kyllä vaan, Aili sanoi taas ja suihkutti Gretan päälle Carina Colognea, sentään on jotain hyötyä työskentelystä ylellisessä PUB-tavaratalossa, hän sanoi. Kerro mitä tahdot, niin järjestän alennusta. Oi, Greta huokaisi, haluan aivan kaikkea, silkkisukkia, korsetteja, kosmetiikkaa, parfyymeja... Greta kurotti katsomaan ulos ikkunasta ja tähyili alas pihalle. Hienoa, matontamppausteline. Mitäs liiterissä muuten on, hän kysyi.

”Polttopuita.”

”Pihapuu on komia.”

”Piha on aina mutaanen.”

”Kai siellä jotkut kesäjuhlat voi järjestää.”

”Suomalaaset ja ruottalaaset eivät juhli yhdessä.”

”Asuuko tässä talossa muita ulkomaalaasia?”

”Neljännessä kerroksessa asuu kaks saksalaasta.”

”No juhlivatko suomalaaset ja saksalaaset yhdessä?”

”Lasketko leikkiä? Vastahan me ajoimme saksalaaset pois meidän maasta.”

”Niin, mutta sitä ennen olimme liitossa heidän kanssaan.”

”Tässä on sinulle puhtaat lakanat.”

Aili auttoi Gretaa petaamaan varasängyn ja kertoi, että pyykkitupa oli kellarissa. Sitä käyttivät myös saksalaiset ja muut vuokralaiset. Voit asua täällä, kunnes löydät oman huoneen, Aili jatkoi. Ei ole mitään kiirettä, mutta kannattaa ruveta etsimään ajoissa. Tukholmassa puretaan taloja, ja monet muuttavat maalta kaupunkiin.

S yyskuun aurinko korvensi ihoa ja sai asfaltin pehmenemään niin että kengät tarttuivat siihen ja autonrenkaista jäi jäljet. Ilma peltikattojen yllä väreili kuumuudesta, ja Kocksgatanilla pelakuut paahtuivat ikkunoissa. Greta seisahtui Skeppsholmsbrolla. Tukholma, hän ajatteli. Ruotsin pääkaupunki. Sillan alla Strömmenin vesi pyörteili hitaasti. Ulapalla oli ankkurissa Neuvostoliiton jäämerenlaivaston alus. Gretan ohi suhahteli polkupyörälähetettä, ja loppukesän kuumuus höyrysi heidän suustaan. Greta oli liikkeellä hyvissä ajoin, hän ei missään tapauksessa halunnut tulla ensimmäisenä päivänä töihin hiestä märkänä. Kaptensgatan kaksitoista, hän kertasi mielessään. Kaptensgatan kaksitoista.

Greta oli lukenut ruotsia koulussa. Hän ymmärsi sitä hyvin, ja neiti Falander oli kehunut häntä. Yhtä kaikki hän puseri sanakirjaa kädessään ja puri poskeaan, kun ovi aukeni ja hän niiasi rouva Barckille.

Taivaan vallat. Rouva Barck näytti samanikäiseltä kuin hän itse mutta tuhat miljoonaa kertaa elegantimmalta. Rouva Barckilla oli höyhensomisteiset sisäkengät. Lakatut kynnet ja pusero, jossa oli kangaspäällysteiset napit.

Greta on hyvä ja käy sisään, rouva Barck sanoi, ja noudattaessaan kehotusta Greta näki rouvan selän takana lapset. Karl on kuusi ja Gunnar kolme, rouva Barck kertoi ja hätisti lapset kauemmaksi, jotta Greta mahtui ohitse. Kas niin, sanokaapa nyt Greta-neidille päivää. Greta huomasi heti, että lapset vaisosivat äitinsä olevan tyytymätön uuteen kotiapulaiseen. Ehkä

syynä oli takki. Ehkä syynä oli sanakirja, jota Greta puristi kädessään.

”Hyvää päivää.”

”Hyväpäivä.”

”Greta-neiti on Suomesta.”

”Äiti missä on Suomi?”

Rouva Barck naurahti. Ymmärtäähän Greta-neiti, hän sanoi, meidän edellinen apulaisemme oli Berliinistä. Sitten hän jatkoi.

”Greta voi tänään viipyä, kunnes Asianajaja tulee viideltä kotiin.”

Greta ripusti takkinsa ja kurkisti vaivihkaa huoneeseen, joka oli heti oikealla. Takan edessä oli televisiovastaanotin. Greta sai päähänsä, että menisi sen luokse ja painaisi poskensa sitä vasten. Voi kuinka mielellään hän katsoisi televisiota. Ehkä hän voisi. Joskus. Yhdessä lasten kanssa. Aurinko paistoi ikkunaverhojen raosta kattolamppuun. Sen haarojen varjot toivat mieleen katossa ryömivän ison mustan hämähäkin.

Rouva Barck meni edeltä ikkunan ääreen. Kaikki, mitä Gretan tarvitsee ostaa, löytyy aivan läheltä. Rouva Barck osoitteli kädellään. Tuolla kadunkulmassa on apteekki, vähän kauempana Greta näkee siirtomaatavarakaupan, ja vielä hieman kauempaa löytyvät lihakauppa ja maitokauppa. Kun Greta-neiti menee asioille, hän työntää Gunnaria rattaissa. Sitä ennen Greta on vienyt Karlin leikkikouluun. Greta ulkoilee Gunnarin kanssa päivittäin pari tuntia, niin että Gunnar saa raitista ilmaa. Greta valmistaa kolme aterialla päivässä. Aamiaisen ja päivärüuan lisäksi siis myös illallisen. Asianajajalla on mahahaava, joten hänelle Greta keittää erityistä puuroa. Minä ja lapset syömmme Asianajajan jälkeen tavallisen aamiaisen. Niin, työaika on puoli seitsemästä aamulla seitsemään illalla. Kerran viikossa Greta siivoaa. Jouluksi hän saa apua

»Susanna Alakoski on kirjoittanut upean, yhteisöllisen perhesaagan. *Lontoon tyttö* on empatian riemuvoitto.»

– AFTONBLADET

ON VIISIKYMMENLUKU. Hildan esikoistyttö Greta on lähtenyt Vaasasta Tukholmaan piikomaan paremman elämän toivossa, mutta unelmat vievät hänet entistä kauemmas: au pairiksi Lontooseen. Vaasassa Hilda työskentelee edelleen puuvillatehtaalla, alalla jota uhkaavat sekä automatisaatio että ulkomainen kilpailu. Lontoo vie Gretan sydämen, mutta kotoa lähdöllä on seurauksensa.

Lontoon tyttö jatkaa sarjaa, joka kertoo naisten työstä, rakkaudesta ja ystävytydestä. Se punoo taidokkaasti yhteen maailmanpolitiikan mullistukset ja arjen. Sarjan toisessa osassa suurkaupunki kutsuu, mutta juuret jäävät Pohjanmaalle.

	
www.wsoy.fi	84.2 ISBN 978-951-0-45274-5